

Załącznik do Uchwały nr 359/240/21
Zarządu Województwa Pomorskiego
z dnia 8 kwietnia 2021 roku

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Sprawozdanie z realizacji Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020

Na podstawie art. 5a ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz § 8 ust. 5 załącznika do Uchwały Nr 173/XV/15 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 30 listopada 2015 roku w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020

Gdańsk 2021

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Współpraca finansowa.....	4
3. Współpraca pozafinansowa.....	6
4. Działania kooperacyjne Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rzecz dobra wspólnego.....	111
5. Znaczenie zrealizowanych działań i ich wpływ na rozwój współpracy między Samorządem Województwa Pomorskiego a organizacjami pozarządowymi.....	14
6. Diagnoza rozwoju usług społecznych i infrastruktury społecznej	18
7. Specyfika pomorskich organizacji pozarządowych.....	20
8. Pomorski System Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych	25
9. Ocena współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w latach 2016-2020.....	29

Załącznik – Ankieta badania oceny współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w latach 2016-2020

1. Wprowadzenie

Wieloletni program współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi stanowił „mapę drogową” prowadzącą do jak najpełniejszego pobudzenia wszechstronnego i niepowtarzalnego potencjału trzeciego sektora, niezbędnego do rozwoju województwa pomorskiego, przyjaznego obywatelom, zgodnie z konstytucyjną zasadą pomocniczości.

Realizacja Wieloletniego Programu Współpracy była możliwa w warunkach, gdzie mieszkańcy Pomorza od lat aktywnie angażują się w działania społecznie użyteczne, podejmując prace koncepcyjne, animacyjne, innowacyjne i pomocowe. Wielu z nich działa w organizacjach pozarządowych, dając wyraz troski o swoją wspólnotę lokalną i regionalną. To aktywność wrażliwa społecznie, która wypełnia wiele dziedzin życia.

Warto to podkreślić, szczególnie w czasie pandemii, kiedy aktywność obywatelska na Pomorzu wykracza poza sterylność codziennej strefy komfortu i utrwalone praktyki dotychczasowego życia. Widoczne są w tym czasie różnego rodzaju formy bezinteresownej dobroci i współpracy międzysektorowej. Tej aktywności społecznej towarzyszy myślenie o dobru wspólnym.

Zaangażowanie obywatelskie jest wpisane w tożsamość naszego regionu, gdzie wciąż silnie rezonuje dziedzictwo Ruchu Społecznego „Solidarność”. W rezultacie Samorząd Województwa Pomorskiego od lat rozwija współpracę programową z organizacjami pozarządowymi, w tym przekazując realizację zadań publicznych partnerom społecznym w przekonaniu o skuteczności ich działań, służących mieszkańcom naszego regionu. Zakres tych działań przedstawia niniejsze sprawozdanie.

Celem głównym Programu był wzrost efektywności współpracy między Samorządem a organizacjami pozarządowymi oraz podniesienie jakości realizacji zadań publicznych poprzez utworzenie Pomorskiego Systemu Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych.

Realizacja Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020 obejmowała zadania o charakterze ponadlokalnym w zakresie:

1. pomocy społecznej, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób;
2. wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
3. działalności na rzecz integracji cudzoziemców;
4. ochrony i promocji zdrowia w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2015r. poz.618,788 i 905);
5. działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;

6. promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
7. działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym;
8. działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
9. działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
10. nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
11. działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży;
12. kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
13. wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
14. ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
15. turystyki i krajoznawstwa;
16. udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego
17. działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
18. promocji i organizacji wolontariatu;
19. pomocy Polonii i Polakom za granicą;
20. działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;
21. przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
22. działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt. 1-21.

2. Współpraca finansowa

Samorząd Województwa Pomorskiego dofinansował w latach 2016-2020 działania organizacji pozarządowych na podstawie różnych ustaw, w różnych trybach wykorzystując również środki zewnętrzne w kwocie łącznej 170 037 053,32 zł:

2.1 Środki w ramach otwartych konkursów ofert UMWP, **w kwocie łącznej 19 890 470,00 zł**, z tego:

- a) 6 591 500,00 (2016)
- b) 5 853 500,00 (2017)
- c) 6 539 170,00 (2018)
- d) 6 599 680,00 (2019)
- e) 6 751 620,00 (2020);

2.2 Środki w ramach podpisanej umowy wieloletniej (zadanie z obszaru wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej) **w kwocie łącznej 1 857 470,00 zł** z tego:

- a) 328 735,00 (2016)
- b) 328 735,00 (2017)

- c) 400 000,00 (2018)
- d) 400 000,00 (2019)
- e) 400 000,00 (2020);

2.3 Środki w ramach tzw. „małych grantów” w kwocie łącznej **199 710,00 zł** z tego:

- a) 16 000,00 (2016)
- b) 10 000,00 (2017)
- c) 86 980,00 (2018)
- d) 45 000,00 (2019)
- e) 41 730,00 (2020);

2.4 Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na zlecenie zadań w obszarze rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami, w kwocie łącznej **5 272 507,00 zł** z tego:

- a) 1 000 000,00 (2016)
- b) 1 100 000,00 (2017)
- c) 1 100 000,00 (2018)
- d) 1 100 000,00 (2019)
- e) 972 507,00 (2020);

2.5 Środki przekazane na podstawie ustaw innych niż ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w tym środki z funduszy europejskich w kwocie łącznej 129 924 714,07 zł z tego:

- a) 18 171 915,00 (2016)
- b) 155 421 016,24 (2017)
- c) 63 651 689,78 (2018);
- d) 48 101 109,29 (2019);
- e) 34 206 242,50 (2020);

2.6 Środki inne przekazane w ramach współpracy departamentów UMWP z organizacjami pozarządowymi w kwocie łącznej 12 892 182,25 zł, z tego:

- a) 2 860 592,07 (2016)
- b) 3 352 885,42 (2017)
- c) 1 766 701,70 (2018)
- d) 2 113 294,89 (2019)
- e) 2 798 708,17 (2020).

Jednocześnie w ramach współpracy finansowej Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. (PFP) dzięki wsparciu kapitałowemu Samorządu Województwa Pomorskiego oferuje produkt pożyczkowy adresowany do pomorskich organizacji pozarządowych. PFP **udzielił w okresie**

2016-2020 łącznie 7 pożyczek na kwotę 862 000 zł dla podmiotów pozarządowych z Programu Mikrofinansowania Pomorskich Organizacji Pozarządowych, z tego w roku:

2016 – pożyczka w kwocie 200 000 zł na wkład własny do dotacji (adaptacja budynku dla osób z niepełnosprawnością);

2016 – pożyczka w kwocie 50 000 zł na finansowanie bieżącej realizacji projektu;

2016 – pożyczka w kwocie 200 000 zł na adaptację i doposażenie placówek, zakup środka transportu;

2018 – pożyczka w kwocie 80 000 zł na zapewnienie finansowania bieżącej realizacji projektu zgodnie z budżetem;

2019 – pożyczka w kwocie 82 000 zł na sfinansowanie inwestycji w celu dalszego funkcjonowania ośrodka;

2019 – pożyczka w kwocie 200 000 zł na sfinansowanie kosztów realizacji projektu;

2020 – pożyczka w kwocie 50 000 zł na zapewnienie finansowania wydatków związanych z projektem.

3. Współpraca pozafinansowa

3.1 W ramach współpracy pozafinansowej podejmowano różnorodne wspólne działania, służące wzmocnieniu potencjału sektora pozarządowego, w tym:

- Dnia 30 czerwca 2017 roku w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego odbyło się Pomorskie Forum Pełnomocników 2017 – organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej jako realizatorzy usług użyteczności publicznej. Głównym tematem spotkania była rola organizacji pozarządowych w realizacji działań Samorządu Województwa Pomorskiego oraz rola Pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi na wszystkich szczeblach Samorządu.
- Dnia 19 czerwca 2018 roku w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego odbyło się Pomorskie Forum Pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Głównym tematem spotkania była współpraca międzysektorowa, w tym możliwości działania w ramach CSR, partnerska współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz wsparcie III sektora w województwie pomorskim przez Pomorską Sieć Centów Organizacji Pozarządowych.
- W dniach 6-7 czerwca 2019 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zorganizował Forum Wojewódzkich Pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi w Muzeum Emigracji w Gdyni. Głównymi tematami spotkania były – możliwości finansowania organizacji pozarządowych ze środków UE, doświadczenia we współpracy z organizacjami pozarządowymi na przykładzie RPO WP 2014-2020, wyzwania i perspektywy systemowego

wsparcia pomorskich organizacji pozarządowych z RPO WP 2014-2020, współpraca międzysektorowa jako narzędzie skutecznego wdrażania polityki Unii Europejskiej, Pomorski Model Pełnomocnika w kontekście nowej perspektywy unijnej 2021-2027, wyzwania demograficzne i ekonomiczne stojące przed polskimi regionami.

- Pomorskie Forum Pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi zorganizowane zostało w sali Polskie Niebo Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego dnia 18 czerwca 2019 r. Głównymi tematami spotkania były – finansowanie inicjatyw organizacji pozarządowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027, złożoność aspektów związanych z przekazywaniem do realizacji zadań publicznych partnerom społecznym, działalność kontrolna Regionalnej Izby Obrachunkowej w Gdańsku w zakresie zlecania i rozliczania zadań publicznych organizacjom pozarządowym w latach 2017-2018, umacnianie funkcji Pełnomocnika ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi i jego roli w budowaniu relacji i współpracy w środowisku lokalnym. Podczas forum podsumowano 5-letnią działalność Funduszu Akumulator Społeczny - regionalne narzędzie wspierające aktywność społeczną mieszkańców Pomorza, realizowane w szerokim partnerstwie organizacji pozarządowych we współpracy z lokalnymi samorządami.

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej współpracował z Centrum Inicjatyw Obywatelskich w Słupsku, Witkac Sp. z o.o. oraz hiszpańskim stowarzyszeniem Asociacion Smilemundo z Barcelony w ramach partnerskiego projektu „Model na więcej”. Celem realizacji projektu jest wypracowanie wspólnie z Partnerem zagranicznym na podstawie jego doświadczenia i wiedzy rozwiązania dotyczące współpracy jednostek samorządu terytorialnego (JST) z podmiotami ekonomii społecznej (PES) w zakresie dostarczania usług publicznych.

- Z inicjatywy Marszałka Województwa Pomorskiego, Przewodniczącego Zarządu Stowarzyszenia „Pomorskie w Unii Europejskiej” został zorganizowany wyjazd dla przedstawicieli organizacji pozarządowych na Europejski Tydzień Regionów i Miast 2017 w Brukseli. W terminie 9-12 października 2017 r. 5 przedstawicieli pomorskich organizacji pozarządowych miało szansę nauki, wymiany doświadczeń z zakresu gospodarczych i społecznych skutków globalizacji, polityki spójności.

- Działania w ramach Pomorskiego Forum Partnerstwa i Współpracy odbyło się w Gdyni w dniu 14 września 2018 r. Celem Pomorskiego Forum Partnerstwa i Współpracy jest rozwój regionalnej współpracy międzysektorowej, w tym w zakresie problematyki rynku pracy, a także integrowanie działań w zakresie polityki społecznej, aktywności obywatelskiej, rozwoju instytucjonalnego organizacji pozarządowych, rozwoju Ekonomii Społecznej.

- Z inicjatywy Marszałka Województwa Pomorskiego, Przewodniczącego Zarządu Stowarzyszenia „Pomorskie w Unii Europejskiej” został zorganizowany wyjazd dla

przedstawicieli organizacji pozarządowych na Europejski Tydzień Regionów i Miast 2018 w Brukseli. Wydarzenie to odbyło się w dniach 8-11 października 2018 r. w Brukseli, poświęcone było dyskusjom regionów i miast na temat przyszłej polityki spójności oraz przyszłości Unii Europejskiej oraz prezentacji dobrych praktyk w zakresie realizacji projektów europejskich.

- Samorząd Województwa Pomorskiego współorganizował wraz z Gdańską Fundacją Przedsiębiorczości (Inkubatorem Starter), Miastem Gdańsk oraz Washington Business Week Gdańską edycję warsztatów przedsiębiorczości Gdańsk Business Week. Program był realizowany w formie 6-dniowych warsztatów przedsiębiorczości i kreatywności skierowanych do około 100 uczniów. Warsztaty były prowadzone w języku angielskim przez amerykańską kadrę menadżerów, reprezentujących firmy takie jak Boeing, Apple i Microsoft, Kemira, Speednet, Neoteric, Alexander Mann Solutions, Deloitte we współpracy z innymi menedżerami z Polski.

- Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego prowadził konsultacje w zakresie pozyskiwania środków w ramach programów międzynarodowych oraz wspierał pomorskie organizacje w realizacji bieżących projektów, w tym: prezentacja możliwości dla NGO dofinansowania projektów w ramach programów międzynarodowych podczas spotkania Pomorskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego dn. 19.02.2020 r.; poznanie potrzeb zrzeszonych NGO w Pomorskiej Sieci Centrów Organizacji Pozarządowych dot. oferty programów międzynarodowych i przedstawienie możliwości zakresu współpracy podczas spotkania z Pomorską Siecią Centrów Organizacji Pozarządowych dn. 08.07.2020r.; publikacje informacyjne – aktualności o konkursach w ramach programów międzynarodowych, w tym dla NGO na stronie internetowej programymiedzynarodowe.eu; organizacja pomorskiego regionalnego webinarium poświęconego przyszłości programów zarządzanych centralnie przez Komisję Europejską: HORYZONT EUROPA, LIFE, ERASMUS, EU4HEALTH.

- Biuro ds. bałtyckich nawiązało współpracę z reprezentantami młodzieżowych NGO tj.: Młodą Zarazą oraz trójmiejskim oddziałem Strajku Klimatycznego. Ich przedstawiciele uczestniczyli w wydarzeniach organizowanych przez Biuro ds. bałtyckich, adresowanych dla młodych osób - spotkanie BSSSC Spring Youth Event 2020, dot. m.in. zagadnieniom ekologicznym w dobie ogólnoświatowej pandemii. Młodzież przez cztery dni uczestniczyła w serii seminariów oraz debat z udziałem ekspertów z kraju i z zagranicy. W podobnej formule odbyła się także jesienna edycja Youth Event'u. Stanowiła ona przygotowanie do Dorocznej Konferencji BSSSC, podczas której młodzi ludzie zaprezentowali swoje pomysły w tematach: gospodarki w obiegu zamkniętym, działań na rzecz Bałtyku, czy też Strategii UE

na rzecz Morza Bałtyckiego, wypracowanych w tzw. hubach, które zebrały się Niemczech, Polsce oraz Rosji.

- Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Gdańsku (przy Departamencie Programów Regionalnych UMWP) w ramach prowadzonej przez siebie działalności informacyjnej organizował w 2020 roku wiele spotkań informacyjnych (otwartych i zamkniętych, w tym webinarów on-line), szkoleń dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, warsztatów i mobilnych punktów informacyjnych, w których udział brali przedstawiciele pomorskich organizacji pozarządowych.

- Samorząd Województwa Pomorskiego współtworzył w latach 2016-2020 Galę Nagrody Bursztynowego Mieczyka im. Macieja Płażyńskiego. Nagroda jest corocznym uhonorowaniem aktywności pomorskich organizacji pozarządowych. Jest ona wieloletnią, międzysektorową, partnerską inicjatywą w województwie pomorskim. Jej główny cel stanowi wzmocnienie i docenienie sektora obywatelskiego oraz poniesienie prestiżu i etosu pracy w organizacjach pozarządowych, a także wzmocnienie aktywności społeczności lokalnych.

3.2 W ramach współpracy pozafinansowej udzielono Patronaty Honorowe Marszałka Województwa Pomorskiego dla różnorodnych działań ważnych dla mieszkańców i rozwoju Pomorza, w tym realizowanych przez organizacje pozarządowe w latach: 2016 – 611, 2017 – 462, 2018 – 433, 2019 – 446, 2020 – 280.

3.3 W ramach współpracy pozafinansowej Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego w okresie 2016-2020 przekazał 35. pomorskim organizacjom pozarządowym łącznie – 228 używanych zestawów komputerowych, z tego w roku:

2016 – dla 8 organizacji pozarządowych 49 zestawów komputerowych;

2017 – dla 9 organizacji pozarządowych 50 zestawów komputerowych;

2018 – dla 6 organizacji pozarządowych 32 zestawów komputerowych;

2019 – dla 5 organizacji pozarządowych 37 zestawów komputerowych;

2020 – dla 7 organizacji pozarządowych 60 zestawów komputerowych.

3.4 W ramach współpracy pozafinansowej z organizacjami pozarządowymi zwiększono zakres działań międzysektorowych podczas prac na forum zespołów o charakterze doradczym i konsultacyjnym:

- Pomorska Rada Działalności Pożytku Publicznego

Rada jest organem konsultacyjnym i opiniodawczym powołanym przez Marszałka Województwa Pomorskiego na wniosek 50 organizacji pozarządowych na mocy art. 41a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Pomorska Rada Działalności Pożytku Publicznego (PRDP) pracowała w ramach posiedzeń kadencji 2016-2019 i 2019 -

2022 oraz uczestniczyła w pracach Konwentu Wojewódzkich Rad Działalności Pożytku Publicznego.

- Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych

Rada jest podmiotem reprezentującym pomorskie organizacje pozarządowe. Celem Rady jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego województwa pomorskiego poprzez reprezentowanie, wzmacnianie i integrowanie sektora pozarządowego. PROP przy współpracy z PRDPP oraz pracownikami samorządowymi podejmował działania zmierzające do wdrożenia narzędzi realizacji Pomorskiego Systemu Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych.

- Kolegium do spraw dziedzictwa kulturowo-historycznego

Kolegium, reprezentujące stowarzyszenia i związki kombatanckie oraz osoby represjonowane województwa pomorskiego, działało na podstawie Uchwały Nr 331/318/18 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 03.04.2018 roku oraz Uchwały Nr 703/342/18 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 03.07.2018 roku. Kolegium pełniło funkcję doradczo-konsultacyjną dla Zarządu Województwa Pomorskiego. Członkowie Kolegium uczestniczyli we wszystkich uroczystościach historycznych i rocznicowych na terenie Trójmiasta, a także w miarę możliwości w miejscowościach województwa pomorskiego m.in. w Lasach Piaśnickich, Obozie KL Stutthoff. Członkowie Kolegium rozwijali współpracę z Muzeum II Wojny Światowej.

- Komitet Monitorujący RPO WP na lata 2014-2020

Przedstawiciele organizacji pozarządowych byli w składzie Komitetu Monitorującego RPO WP na lata 2014-2020 i na tym forum współpracowali z Departamentem Programów Regionalnych, który prowadził sekretariat Komitetu Monitorującego oraz współpracuje z Komitetem Monitorującym wykonując zadania Instytucji Zarządzającej RPO WP na lata 2014-2020. Komitet współpracował również z Departamentem Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Pomorskie Forum Terytorialne

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (SRWP) określając podmioty zaangażowane w jej realizację, określiła regionalne forum terytorialne jako ciało o charakterze opiniotwórczo-konsultacyjnym, powołane dla kształtowania i stymulowania debaty regionalnej. Wśród głównych zadań Pomorskiego Forum Terytorialnego znajdują się: analiza kluczowych procesów i zjawisk zachodzących w regionie z uwzględnieniem oddziaływania polityk i strategii krajowych i wspólnotowych, analiza postępu realizacji i efektów SRWP i RPS oraz formułowanie opinii i rekomendacji w zakresie prowadzenia polityki rozwoju regionu.

- Zespół Międzysektorowy do współpracy przy opracowaniu, monitoringu i ewaluacji Programów Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi

Zespół Międzysektorowy działał na mocy Uchwały Nr 127/304/18 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 13.02.2018 roku, Uchwały Nr 702/342/18 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 03.07.2018 roku oraz Uchwały Nr 766/65/19 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 30.07.2019 roku. Zespół składał się z przedstawicieli Pomorskiej Rady Organizacji Pozarządowych, Pomorskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz przedstawicieli Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Głównym zadaniem Zespołu były prace nad rocznymi Programami Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi.

Inne zespoły służące współpracy z organizacjami pozarządowymi to:

- Zespół Monitorujący Realizację Zadań w Zakresie Przeciwdziałania Zjawiskom Patologii Społecznej na Terenie Województwa Pomorskiego
- Pomorska Rada Ekspertów ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom
- Pomorska Rada ds. Polityki Senioralnej
- Pomorski Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej
- Wojewódzka Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych
- Wojewódzka Rada ds. Rodziny
- Wojewódzka Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna
- Regionalna Grupa Refleksyjna
- Zespół Zadaniowy ds. regionalnej polityki imigracyjnej
- Kapituła Pomorskiej Nagrody Artystycznej
- Kapituła Nagrody Teatralnej Marszałka Województwa
- Komisja Doradcza Opiniująca Wnioski o Stypendia dla Twórców Kultury
- Kapituła Nagrody Bursztynowego Mieczyka
- Kapituła Nagrody Bursztynowy Katamaran
- Kapituła opiniująca wnioski o stypendia sportowe Marszałka Województwa Pomorskiego
- Komisje konkursowe oceniające wnioski składane w otwartych konkursach ofert

4. Działania kooperacyjne Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rzecz dobra wspólnego

4.1 Współpraca na rzecz wspólnot lokalnych

Ze względu na wiele wyzwań rozwojowych w województwie pomorskim, wdrożono działania na rzecz wzmocnienia regionalnej wspólnoty mieszkańców. To przedsięwzięcie było niezbędnym działaniem na rzecz wykorzystania w pełni potencjału regionu poprzez

wspieranie pomorskich jednostek samorządu terytorialnego w działaniach zmierzających do wzmocnienia poczucia więzi mieszkańców ze środowiskiem lokalnym, w tym współpraca na rzecz integracji mieszkańców z doświadczeniem migracyjnym. W rezultacie Samorząd Województwa Pomorskiego w ramach otwartych konkursów ofert dofinansował zadanie: 1) w 2018 roku Stowarzyszenia Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek w Gdańsku na realizację zadania publicznego – działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

W ramach projektu „Trzy Kroki do Integracji na Pomorzu” podjęto wiele działań na rzecz współpracy z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, w tym zorganizowano 20 powiatowych paneli dyskusyjnych z zakresu lokalnych wyzwań integracji imigrantów celem wypracowania standardów obsługi imigrantów w poszczególnych obszarach – edukacja, zdrowie, zatrudnienie, kultura i integracja społeczna, bezpieczeństwo i pomoc społeczna.

2) w 2019 roku Stowarzyszeniu PORT. Przestrzeń otwarta w Słupsku i Fundacji Rozwoju Lokalnego „Parasol” w Bytowie na realizację zadania publicznego – działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

W ramach projektu „Podnoszenie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego na rzecz integracji imigrantów” podjęto wiele działań na rzecz diagnozy potrzeb i szkoleń pracowników samorządowych w obszarze integracji imigrantów oraz przygotowania do wdrożenia powiatowych planów działania na rzecz imigrantów.

3) w 2020 roku czterem organizacjom pozarządowym (Narodowe Centrum Tatarów Rzeczypospolitej Polskiej z Gdańska, Fundacja Rozwoju Lokalnego Parasol z Bytowa, Stowarzyszeniu Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek z Gdańska, Stowarzyszenie Port. Przestrzeń otwarta ze Słupska oraz Stowarzyszenie Port z Pucka - oferta wspólna) na realizację zadania publicznego – działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

W ramach zadania zleconego przez Samorząd Województwa Pomorskiego realizowane były działania o charakterze ponadlokalnym, służące rozwojowi partnerskiej współpracy JST a podmiotami świadczącymi usługi aktywizacji i integracji na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym szczególnie w czasie pandemii, w tym dla cudzoziemców.

Kooperacyjne zaangażowanie organizacji pozarządowych w adaptację nowych mieszkańców Pomorza do nowych warunków życia, pozwoliło poszerzyć ofertę szkoleniową dla pracowników powiatowych jednostek samorządu terytorialnego oraz wzmocniło partnerstwa pomiędzy samorządami a organizacjami pozarządowymi. Warto podkreślić, że rozwój kompetencji pracowników jednostek samorządu terytorialnego służy rozwojowi oferty usług

publicznych dla mieszkańców społeczności lokalnych. Jednocześnie sprawność działania JST pozwala kształtować warunki współpracy międzysektorowej oraz przyjaznych warunków życia dla wszystkich mieszkańców, w tym migrantów.

4.2 Regranting – modelowa forma współpracy

Pomorska Sieć Centrów Organizacji Pozarządowych w trybie otwartego konkursu ofert została wybrana do realizacji zadania publicznego w formule regrantingu:

– w 2018 roku zrealizowano projekt pn. „Pozarządowy survival – jak przetrwać (i rozwijać się) w pozarządowym świecie – system wspierania 3 sektora w województwie pomorskim przez Pomorską Sieć COP”, służący realizacji usług wsparcia dla sektora pozarządowego, w tym doradztwo, szkolenia/warsztaty, a także 3 spotkania ogólnowojevodzkie sieciujące i konkurs na mikrodotacje dla NGO's. W rezultacie realizacji usług wsparcia dla sektora pozarządowego odbyły się spotkania informacyjno-animacyjne dotyczące konkursu grantowego w ramach zadania podpisano umowę o realizację projektu w ramach konkursu Fundusz Akumulator Społeczny „Pozarządowy survival 2018” – rozwój struktur wspierających NGO w województwie pomorskim, a następnie PSCOP podpisała 6 umów ze zwycięzcami konkursu grantowego dla NGO's (kwota wsparcia finansowego dla każdej z wybranych w konkursie organizacji na mikroprojekty wyniosła 8000 zł). Wybrane organizacje w ramach mikroprojektów wzmocniły doradztwem i szkoleniami potencjał organizacyjny i aktywność organizacji pozarządowych.

– w 2019 roku zrealizowano „Pozarządowy survival 2019 - jak przetrwać (i się rozwijać) w pozarządowym świecie” – system wspierania 3 sektora w województwie Pomorskim przez Pomorską Sieć COP. W ramach realizacji projektu zorganizowano konkurs na wsparcie działalności istniejących lub powstanie i funkcjonowanie centrów organizacji pozarządowych w powiatach: pucki, starogardzki, bytowski, wejherowski, chojnicki, kościerski, tczewski, malborki, Miasto Powiat Gdynia, nowodworski, sztumski, człuchowski. Jednocześnie w ramach spotkań animacyjnych z przedstawicielami lokalnych podmiotów pozarządowych przedstawiono zasady konkursu organizowanego przez PSCOP na mikrodotacje, omawiano lokalne uwarunkowania i specyfikę działania COP, bieżące zagadnienia ważne dla lokalnych społeczności oraz trudności i wyzwania sektora pozarządowego. Ważną częścią projektu było ogłoszenie naboru wniosków do konkursu na mikrodotacje dla NGO's oraz rekomendacja i dofinansowanie 10 projektów na kwotę 9000 zł każdy i podpisanie umów. Wybrane organizacje pozarządowe zorganizowały różnorodne działania, wzmocniające kondycję sektora pozarządowego, w tym powiatowe Forum dla NGO, doradztwo specjalistyczne, szkolenie warsztatowe, spotkania sieciujące dla organizacji pozarządowych.

Mechanizm transferu środków publicznych w ramach regrantingu posłużył do zwiększenia: potencjału organizacji pozarządowych, wiedzy lokalnej z zakresu działalności sąsiednich organizacji, wiedzy z zakresu możliwości działalności NGO's, nawiązania współpracy pomiędzy organizacjami, motywacji i zaangażowania w działania społeczne, wiedzy społeczności lokalnej na temat potencjału lokalnych organizacji pozarządowych, liczby inicjatyw społecznych oraz rozwoju działalności Centrów Organizacji Pozarządowych.

5. Znaczenie zrealizowanych działań i ich wpływ na rozwój współpracy między Samorządem Województwa Pomorskiego a organizacjami pozarządowymi

– Referat ds. osób z niepełnosprawnościami Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej realizuje zadania związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych, w tym szeroko pojętą integracją i zapobieganiem wykluczeniu społecznego. Od wielu lat Zarząd Województwa wspiera te działania przeznaczając na dofinansowanie zadań realizowanych w ramach konkursu ofert ponad milion złotych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych . Dzięki tym środkom osoby z niepełnosprawnościami mają zapewnioną kilkumiesięczną stałą rehabilitację, przyczyniającą się do poprawy zdrowia, podtrzymania sprawności, nawiązują nowe relacje, przełamują bariery i ograniczenia, pozyskują specjalistyczną wiedzę, umożliwiającą podejmowanie właściwych decyzji, samodzielne funkcjonowanie, znają swoje uprawnienia, dowiadują się o możliwości pozyskania niezbędnego zaopatrzenia ortopedycznego i środków pomocniczych, tworzą grupy wsparcia, wymieniają się doświadczeniem, nawiązują przyjaźnie, co było szczególnie ważne w długich miesiącach izolacji spowodowanej pandemią koronawirusa.

– Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi zwiększyła efektywność realizacji zadań publicznych. Dzięki zleceniu realizacji zadań organizacjom, poszerzone zostało grono beneficjentów o osoby spoza jednej gminy lub powiatu, na terenie którego zwykle działają te organizacje (charakter ponadlokalny oferty). Grupa docelowa dzieci i młodzieży, pozbawiona w dobie pandemii szkolnych zajęć sportowych, otrzymała ofertę sportowych zajęć pozalekcyjnych. Zwiększony został nacisk na wsparcie osób doznających przemocy domowej, co wydaje się istotnym kierunkiem działań w czasie lockdownu, przy natężeniu czynników stresogennych. Część organizacji, pozbawiona przez pandemię innych źródeł wsparcia, mogła kontynuować działania statutowe dzięki otrzymanym dotacjom.

– W ramach zadań z zakresu turystyki i krajoznawstwa realizowane były zadania mające na celu promowanie wydarzeń o charakterze krajoznawczym o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, tworzenie ofert opartych na kluczowych wyróżnikach regionu, wspieranie powstawania i utrzymania szlaków turystycznych (oznakowanie, znakowanie i renowacje

szlaków turystycznych). Ponadto realizowane były zadania mające na celu wdrażanie produktów turystycznych województwa pomorskiego.

Współpraca Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi w zakresie turystyki aktywnej również przebiega bardzo pozytywnie poprzez chociażby organizacje rajdów rowerowych, podczas których promowane są Pomorskie Trasy Rowerowe.

– Współpraca Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego z organizacjami pozarządowymi przebiegała głównie w trybie konsultacji przed konkursami, w których złożyć wnioski złożyć mogły także organizacje pozarządowe, jak również uzgodnień dokumentów programowych. Dodatkowo, w 2020 r. DEFS wspólnie z ROPS oraz innymi departamentami zaangażowanymi we wdrażanie RPO WP na lata 2014-2020 rozpoczęły prace nad wyłonieniem inicjatyw w ramach projektów zintegrowanych (usługi społeczne – Poddziałanie 6.2.2 i infrastruktura społeczna – Działanie 7.3). Zespół powołany został Zarządzeniem Nr 21/20 Marszałka Województwa Pomorskiego z dnia 16 kwietnia 2020 roku.

– Działania prowadzone przez Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego przyczyniły się do faktycznego i trwałego włączenia pomorskich organizacji pozarządowych w proces planowania strategicznego i operacyjnego – nie tylko w formule konsultowania i opiniowania, ale też współkreowania i eksperckiego określania kierunków rozwojowych województwa pomorskiego. Ponadto, przyjęta konstrukcja RPO WP 2014-2020, oparta o liczne preferencje związane z NGO i partnerstwem powoduje, iż organizacje społeczne są istotnym beneficjentem środków UE na Pomorzu. Kluczowe jest również wsparcie merytoryczne świadczone na rzecz NGO w zakresie pozyskiwania środków w ramach programów międzynarodowych UE, gdyż wspiera to proces dywersyfikacji wykorzystywanych źródeł finansowych przez organizacje pozarządowe, zapewniając tym podmiotom wiedzę o szerszej palecie możliwości rozwojowych.

– Departament Edukacji i Sportu konsultował z Pomorską Radą Działalności Pożytku Publicznego propozycje zadań, które zamierzał zlecić do realizacji organizacjom pozarządowym w ramach otwartych konkursów ofert. Na bieżąco dyskutowane były kwestie dotyczące kształtowania postaw obywatelskich młodzieży i możliwości realizacji działań w tym zakresie.

– Departament Rozwoju Gospodarczego promował postawy przedsiębiorcze wśród młodzieży poprzez wsparcie działań Fundacji Inspirujące Przykłady, która organizowała spotkania dla uczniów w ramach projektu pn.: „Zajęcia z przedsiębiorczości”.

– Konsultowanie Departamentu Środowiska i Rolnictwa z organizacjami pozarządowymi projektów aktów prawa miejscowego w zakresie poprawy jakości powietrza przyczyniło się

do podniesienia poziomu merytorycznego procedowanych dokumentów. Przyjęte uchwały stały się podstawą do intensyfikacji działalności organizacji działających na rzecz poprawy jakości powietrza.

– Realizacja przez Departament Kultury zapisów Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi w latach 2016-2020 to przede wszystkim wspieranie licznych zadań publicznych realizowanych w ramach otwartych konkursów ofert. Możliwość przeprowadzenia dofinansowanych przez Województwo przedsięwzięć miało jednak charakter nie tylko jednoroczny, krótkofalowy – sam proces wykonania określonych działań wiązał się bowiem ze zwiększeniem profesjonalizacji przedstawicieli i przedstawicielek trzeciego sektora, zapewnieniem przestrzeni do szkolenia i angażowania wolontariuszy i wolontariuszek oraz angażowania w poszczególne działania społeczności zamieszkujących mniejsze ośrodki na terenie całego województwa. Współpraca przełożyła się również na zauważany wzrost jakości ofert, które wpływają do UMWP w ramach naborów konkursowych. Realizacja Programu to też możliwość pozostania w stałym kontakcie z podmiotami mającymi swoje siedziby i realizującymi swoje działania na terenie całego regionu, lepsze poznawanie potrzeb zarówno dużych, jak i mniejszych organizacji, a przez to odpowiadanie na ich potrzeby oraz potencjały w ramach tworzenia kolejnych programów współpracy.

– Departament Zdrowia, w kontekście zadań z zakresu ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej, podjął trwałą współpracę z Polskim Towarzystwem Psychoonkologicznym, które corocznie do 2017 r. realizowało zadanie pn. „Warsztaty Świadomości Onkologicznej”. Dzięki jego realizacji udało się przeprowadzić szkolenia zarówno dla pracowników pomorskich zakładów pracy w zakresie profilaktyki nowotworowej, jak i dla pracowników pomorskich jednostek ochrony zdrowia w zakresie postępowania z pacjentami z doświadczeniem choroby nowotworowej, jak również radzenia sobie ze stresem w pracy. Ponadto pacjentom chorym na nowotwory oferowano zarówno indywidualne jak i grupowe konsultacje/szkolenia mające na celu ułatwienie komunikacji chorego z otoczeniem, radzenie sobie z lękiem przed chorobą i ułatwienie powrotu do pracy po chorobie. W okresie 2016-2020 we współpracy z NGO zrealizowano również szereg innych działań z zakresu ochrony i promocji zdrowia. Dotyczyły one m.in. opracowywania informatorów i poradników skierowanych do mieszkańców województwa, jak również organizacji wydarzeń dotyczących różnych zagadnień zdrowotnych.

W odniesieniu do zadania dot. promocji i organizacji wolontariatu, od 2015 roku realizowany jest Program „Wolontariat szpitalny”, a jego celem jest pozyskanie i utrzymanie jak największej liczby wolontariuszy, a także wsparcie procesu opieki nad chorymi. Program ma charakter otwarty, do którego mogą przystąpić, poprzez podpisanie porozumienia na

zasadach dobrowolności, podmioty lecznicze, dla których podmiotem tworzącym lub właścicielem jest Województwo Pomorskie. Województwo Pomorskie od początku trwania projektu w ramach współpracy podjętej z Regionalnym Centrum Wolontariatu na podstawie umowy zlecenia, przeprowadza szkolenia dla wyłonionych u Partnerów tzw. Koordynatorów wolontariatu, a także wolontariuszy. Przeszkoleni wolontariusze wspomagają pracę personelu w codziennej opiece nad chorymi w pomorskich szpitalach, znacząco wpływają nie tylko na jakość opieki, ale także na doskonalenie wizerunku danego podmiotu leczniczego w oczach chorych i ich bliskich.

– Działania podjęte przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich dotyczyły wsparcia działalności Lokalnych Grup Działania i Lokalnych Grup Rybackich funkcjonujących w ramach PROW 2014-2020 oraz PO RYBY 2014-2020 i polegały głównie na organizowaniu spotkań szkoleniowych i udzielaniu konsultacji z zakresu wdrażania ww. Programów co przełożyło się na wielkość udzielonego wsparcia finansowego ze środków unijnych. Z kolei zadania związane z realizacją planów operacyjnych KSOW (Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich) związane były udzieleniem wsparcia Partnerom KSOW (w tym również podmiotom pożytku publicznego) na różnego rodzaju inicjatyw kierowane do mieszkańców województwa pomorskiego. W latach 2016-2020 Jednostka Regionalna KSOW Województwa Pomorskiego, działająca w ramach struktury DPROW, uczestniczyła w ocenie i wyborze operacji składanych przez partnerów KSOW w ramach ogłaszanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi konkursach KSOW oraz realizowała projekty własne we współpracy lub z udziałem partnerów KSOW (mającymi również status organizacji pozarządowych). Realizacja projektów partnerów KSOW i projektów własnych z ich udziałem miała wpływ na wymianę informacji i współpracę pomiędzy organizacjami i instytucjami, które działają na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich, na zacieśnienie więzi pomiędzy partnerami KSOW a samorządem województwa. Zadania realizowane w ramach KSOW stymulowały również zaangażowanie (aktywizowały lokalne społeczności) w sprawy związane z rozwojem obszarów wiejskich województwa pomorskiego (m.in. z zakresu innowacji w rolnictwie, ekologii, dziedzictwa kulturowego, produkcji żywności, itp.).

– W maju 2020 r. w obliczu pandemii wirusa COVID-19, Kancelaria Marszałka Województwa podjęła decyzję o wsparciu spółdzielni socjalnej, poprzez złożenie zamówienia na maseczki ochronne wielorazowego użytku. Decyzja ta została podjęta jako chęć wsparcia spółdzielni socjalnej, która jak wiele innych w kraju została zmuszona do przebranżowienia swoich usług, by móc kontynuować swoją działalność. Jednocześnie realizowana była współpraca finansowa z Regionalnym Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych Fundacja RC, służąca promocji inicjatyw pozarządowych, sektora obywatelskiego i etosu pracy wolontarystycznej.

6. Diagnoza rozwoju usług społecznych i infrastruktury społecznej

Zgodnie z § 6 ust. 2 Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020 opracowano analizę efektywności ekonomicznej i społecznej zlecenia usług/instytucji organizacjom pozarządowym w obszarze pomocy społecznej. Raport z analizy został opublikowany na podstawie Uchwały nr 459/326/18 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 8 maja 2018 roku (Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi za rok 2017). Drugi raport pn. „Wnioski i rekomendacje z badania – Ocena potrzeb w zakresie rozwoju usług społecznych i infrastruktury społecznej w województwie pomorskim” został przygotowany w roku 2020 i przyjęty Uchwałą 374/146/20 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 12 maja 2020 roku (Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi za rok 2019).

W odniesieniu do celu szczegółowego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020 – zwiększenie jakości realizacji zadań publicznych poprzez wdrożenie funkcjonujących lub wspólne wypracowanie standardów usług publicznych; wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz zwiększenia potencjału trzeciego sektora oraz jakości realizacji zadań publicznych – przeprowadzono diagnozę dostępności usług społecznych na terenie województwa pomorskiego oraz ocenę posiadanych zasobów do ich świadczenia w ramach badania zrealizowanego przez EGO s.c. Na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego raport z badania Ocena potrzeb w zakresie rozwoju usług społecznych i infrastruktury społecznej w województwie pomorskim opracował EGO – Evaluation for Government Organizations S.C. Podstawowym celem badania było zdiagnozowanie i ocena stanu usług społecznych oraz infrastruktury społecznej w województwie pomorskim.

W szczególności w badaniu przeprowadzono diagnozę dostępności usług społecznych na terenie województwa pomorskiego oraz ocenę posiadanych zasobów (m.in. kadrowych, infrastrukturalnych) do ich świadczenia. Analiza w ramach badania była prowadzona w ramach bloków (wiązek) usług wyodrębnionych ze względu na typ odbiorcy: osoby niesamodzielne; osoby z niepełnosprawnością oraz osoby starsze, z wyłączeniem niesamodzielnych, w zakresie integracji społecznej i zawodowej; osoby długo pozostające bez pracy, w zakresie integracji społecznej i zawodowej; osoby żyjące poniżej ustawowej granicy ubóstwa; osoby uzależnione; migranci; rodziny z dziećmi i wychowankowie pieczy zastępczej; osoby i rodziny w kryzysie, zwłaszcza dotknięte przemocą domową; osoby w kryzysie bezdomności; aktywni seniorzy.

W rezultacie opracowanych wniosków w zakresie dostępnej oferty wsparcia w powiatach województwa pomorskiego wskazano w raporcie:

- W powiatach jest dobrze rozwinięta sieć wsparcia interwencyjnego dla osób w kryzysie bezdomności. Jednocześnie zwiększenie liczby miejsc w placówkach poprawiłoby dostępność tych usług. Ważna jest poprawa zaplecza materialnego w schroniskach, noclegowniach i ogrzewalniach.
- Wciąż należy rozwijać usługi aktywizujące w ramach różnorodnych form wsparcia oferowanych przez CIS, KIS oraz usługi świadczone w mieszkaniach chronionych. Jest to szczególnie istotne w powiatach, w których występuje znaczący udział osób długotrwale bezrobotnych w strukturze odbiorców przyznawanej pomocy.
- W ramach rozwijanego w powiatach wsparcia dla dzieci w opiece i wychowaniu oraz dla rodzin, doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy zwiększać miejsca w sieci różnorodnych form placówek wsparcia dziennego – opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.
- Wobec kierowania przez sądy rodzinne dzieci do pieczy zastępczej i realizowanej w powiatach interdyscyplinarnej pracy na rzecz ich usamodzielnienia, należy kształtować szeroką ofertę mieszkań chronionych treningowych dla młodych ludzi rozpoczynających dorosłe życie.
- Wobec dostępności usług opiekuńczych w formie środowiskowej w ramach usług opiekuńczych, brakuje w powiatach specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Dostępność tych usług należy uznać za kluczowe dla rozwijania form środowiskowego wsparcia dla mieszkańców Pomorza.
- W obszarze opieki całodobowej brakuje alternatywnych form dla domów pomocy społecznej – mieszkań chronionych i rodzinnych domów pomocy. Szczególnie rodzinne domy pomocy stanowią ważne uzupełnienie dostępnych form usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo dla osób wymagających wsparcia z powodu wieku lub niepełnosprawności.
- Brakuje w powiatach rozwiniętej sieci domów sąsiedzkich, klubów seniora oraz innych miejsc spotkań dla seniorów. Jest to szczególnie istotne w zakresie rozwoju współpracy międzypokoleniowej.

Stowarzyszenie „Podaj Rękę” w ramach projektu dofinansowanego przez Samorząd Województwa Pomorskiego wraz z zespołem ekspertów opracowało w 2019 roku rekomendacje w zakresie usług społecznych w opiece nad osobami starszymi. Eksperci analizowali słupski „Model Kontraktowania Usług Społecznych”, sopocki „Kontrakt na jakość” wypracowany w ramach POKL 2012-2015 „PI Postaw na jakość – Innowacyjne rozwiązania

w Gminie Sopot na rzecz kontraktowania usług społecznych” oraz warszawski „System wsparcia osób starszych w środowisku zamieszkania”.

7. Specyfika pomorskich organizacji pozarządowych

Samorząd Województwa Pomorskiego w 2018 roku zlecił realizację „Badania Kondycji Trzeciego Sektora w województwie pomorskim” oraz w roku 2020 na skutek pandemii wykonanie badania „Pomorskie NGO 2020 w obliczu covid-19”.

7.1 Wnioski na podstawie raportu z badania zleconego przez Samorząd Województwa Pomorskiego Fundacji Regionalne Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych „Kondycja III sektora w województwie pomorskim – 2018”:

- Zdecydowana większość organizacji nie jest wyodrębnionym oddziałem lokalnym szerszej struktury. Niespełna 33% badanych organizacji należy do krajowych lub międzynarodowych porozumień organizacji pozarządowych. Najwięcej organizacji (około 33%) jest relatywnie nowych, tzn. powstałych w latach 2010-2015. Znaczna (także około 33%) jest też liczba podmiotów, które powstały w okresie 2000-2009. Organizacje działają przede wszystkim w skali lokalnej i regionalnej. Dominującą strategią jest prowadzenie aktywności w skali województwa/regionu, a tylko nieznacznie rzadziej jest ono podejmowane w skali powiatu lub gminy.
- Organizacje najczęściej są aktywne w obszarze sportu, turystyki i rekreacji oraz edukacji i wychowania (ponad połowa wszystkich podmiotów). Organizacje mają też swoje dominujące profile działalności. W tej kategorii zdecydowanie na czele rankingu znajduje się działalność sportowa i turystyczno-rekreacyjna, a za nią w zestawieniu znajduje się kultura i sztuka.
- Najczęstszą i najbardziej preferowaną formą działania jest organizowanie wydarzeń, na przykład koncertów czy festynów – taką aktywność podejmuje 75% badanych organizacji. Popularne jest także świadczenie usług członkom lub klientom organizacji i prowadzenie działalności informacyjnej na temat podmiotu. Dominującą grupą, na rzecz której działają organizacje, są dzieci i młodzież. Swoją aktywność orientuje na tę grupę 75% badanych organizacji. Niewiele mniej kieruje ofertę do lokalnej społeczności.
- W strukturze organizacyjnej w zarządzie organizacji zasiadają przeciętnie 4 osoby, z tego połowa to kobiety. Prawie w co drugiej organizacji obecny zarząd jest pierwszym od założenia organizacji lub nie zmienił się od czasu poprzedniej kadencji. Podmioty działają raczej w oparciu o zaangażowanie członków zarządu, a podejmowanie decyzji bez ich udziału jest wówczas niemożliwe.

- W strukturze pracowników organizacji ze względu na sposób realizowanej współpracy dominuje nieregularne zatrudnianie osób na jednorazowe umowy o dzieło lub zlecenia (ponad połowa przypadków). W przypadku zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w organizacji w ten sposób pracuje średnio ponad 7 pracowników. Łączna średnia liczba stałych współpracowników w organizacji wynosi niespełna 6, z czego ponad 3 osoby to kobiety.
- W pracach ponad 60% badanych organizacji biorą udział wolontariusze. Średnio z jedną organizacją związanych jest niespełna 20 wolontariuszy, z czego 5 to aktywni współpracownicy.
- Podmioty pozarządowe nieustannie podnoszą swoje kompetencje. W ponad 33% badanych organizacji odbywały się szkolenia wewnętrzne i/lub brano udział w szkoleniach zewnętrznych. Zdaniem badanych w organizacjach najbardziej przydatne byłyby szkolenia z zakresu pozyskiwania funduszy – pisania wniosków na konkursy oraz poszukiwania źródeł finansowania.
- Wśród 25% badanych organizacji ich przychody oscylują w przedziale od 10 000 PLN do 50 000 PLN. 40% badanych podmiotów prowadzi odpłatną działalność statutową, a 15% – działalność gospodarczą. Ponad połowa organizacji nie pobiera w żadnej formie opłat za generowane produkty czy świadczone usługi.
- Organizacje pozyskują finansowanie na prowadzenie działalności z różnych źródeł. Najczęściej korzysta się w tym celu z pozyskiwania składek członkowskich (75% badanych organizacji). Kluczowym narzędziem finansowania podmiotów są źródła samorządowe – w ten sposób budżety buduje ponad 60% badanych organizacji. Zdecydowanie największy udział procentowy w budżecie organizacji stanowią środki pozyskane w ramach programów Komisji Europejskiej, poza tym także istotny w rocznym budżecie jest wkład ze źródeł samorządowych oraz funduszy otrzymywanych za pośrednictwem polskich instytucji publicznych.
- W 2017 roku organizacje najczęściej uzyskiwały finansowanie od jednego podmiotu. Środki od czterech lub więcej podmiotów trafiają na konta niewielkiej liczby organizacji (średnio 1 na 20). Niespełna połowa organizacji podejmowało w 2017 roku działania fundraisingowe. Najczęściej przybierały one formę osobistych kontaktów z kluczowymi darczyńcami oraz pozyskiwania pieniędzy od firm. W większości organizacji nie ma osób, które zajmują się działalnością fundraisingową. To zadanie jest najczęściej zlecane różnym osobom w zależności od bieżącego zapotrzebowania.
- Stopień zsięciowania, zarówno wewnątrz-, jak i międzyinstytucjonalnego, jest niski. Najczęściej organizacje utrzymują relacje z lokalną społecznością i urzędem gminy/miasta.

W ciągu ostatniego roku współpracę z nowymi partnerami nawiązała mniej niż połowa organizacji. Nowe współprace podejmuje się przede wszystkim z innymi organizacjami pozarządowymi oraz z przedsiębiorstwami. Wśród deklarowanych form współpracy z administracją samorządową dominuje ta, która jest zogniskowana na finansowaniu lub dofinansowywaniu działań w formie dotacji. 40% badanych organizacji nie ubiegało się o dotację ze środków samorządowych w 2017 roku.

- Organizacje raczej dobrze oceniają współpracę z urzędem miasta/gminy w skali ostatnich 2 lat. Podmioty, które nie współpracują z administracją, tłumaczą ten fakt przekonaniem, że organizacja jest zbyt mała, by podjąć współpracę lub że brakuje jej kontaktów i „dojść”. W przypadku współpracy z biznesem dominują relacje opierające się na otrzymywaniu wsparcia finansowego i rzeczowego. Jedna na pięć organizacji w ogóle nie podejmuje współpracy z przedsiębiorstwami.

- Działania badawcze i analityczne nie są realizowane w ponad 70% badanych organizacji. Jeśli są one prowadzone, najczęściej przybierają formę wewnętrznej ewaluacji działań i projektów organizacji, opcjonalnie badania potrzeb lub opinii odbiorców (13,4%). Ponad 25% badanych podmiotów działa codziennie w dni robocze w godzinach pracy. Systematycznie, ale tylko w niektóre dni w tygodniu lub na przykład tylko popołudniami działa także 25% podmiotów. Blisko połowa organizacji dysponuje lokalem bądź biurem, z którego może dowolnie korzystać. Jedna trzecia podmiotów może korzystać z użyczonego lokalu w celu organizacji konkretnych spotkań czy zajęć.

- W bieżących działaniach ponad połowa organizacji wykorzystuje codziennie internet, a kolejne 25% badanych robi to kilka razy w tygodniu. Internet w działaniu organizacji wykorzystuje się przede wszystkim w celu prowadzenia korespondencji e-mailowej, a także do zarządzania bankowością elektroniczną i porozumiewania się za pośrednictwem komunikatorów internetowych. Obecność w internecie jest też najbardziej powszechną formą działań promocyjnych (głównie przez stronę internetową czy profil w mediach społecznościowych). Politykę komunikacyjną w organizacjach prowadzi przede wszystkim kierownictwo podmiotów (połowa przypadków). W ponad 33% organizacji nie ma osób, które zajmowałyby się komunikacją zewnętrzną.

- Znajomość portalu organizacji pozarządowych ngo.pl deklaruje 70% badanych podmiotów. Najwięcej podmiotów korzysta z wiadomości zamieszczonych na portalu raz w miesiącu lub rzadziej. Portal odwiedza się przede wszystkim w celu zdobywania wiedzy na temat kwestii formalno-prawnych związanych z prowadzeniem organizacji oraz zdobywania informacji o funduszach, jakie podmiot może pozyskać.

- Organizacjom w największym stopniu doskwierają nadmiernie skomplikowane formalności związane z korzystaniem ze środków grantodawców i sponsorów. Innymi relatywnie często sygnalizowanymi problemami są brak osób gotowych bezinteresownie angażować się w działania organizacji, trudności w zdobywaniu funduszy lub sprzętu niezbędnego do prowadzenia działań organizacji oraz nadmiernie rozbudowana biurokracja administracji publicznej.

- W podmiotach najlepiej oceniana jest jakość usług, jakie świadczy organizacja, a także wizerunek i reputacja oraz kompetencje osób zaangażowanych w działania organizacji. Większość organizacji planuje w najbliższym czasie utrzymać działalność na analogicznym poziomie. 40% badanych podmiotów ma plany rozwijania organizacji. Dodatkowe środki organizacja przeznaczyłaby przede wszystkim na wkład własny do projektów, podniesienie kwalifikacji osób związanych z organizacją, działania promocyjno-reklamowe oraz rozszerzenie działalności o nowe usługi i produkty.

- Badani twierdzą, przede wszystkim, że korzystanie z krajowych środków publicznych i funduszy unijnych przynosi polskim organizacjom więcej korzyści niż szkody. Analogicznie docenia się możliwość korzystania ze środków zagranicznych innych niż przyznawanych w ramach programów unijnych. Dodatkowo badani są raczej otwarci na korzystanie z doświadczeń i wiedzy organizacji z terenów Unii Europejskiej. Bardziej krytycznie respondenci odnoszą się do kierunku zmian prawnych dotyczących merytorycznych obszarów działania organizacji, powstania Narodowego Instytutu Wolności oraz bieżącej polityki rządu.

7.2 Wnioski na podstawie raportu z badania zleconego przez Samorząd Województwa Pomorskiego Pomorskiej Sieci Centrów Organizacji Pozarządowych „Pomorskie NGO w obliczu COVID-19”:

- Duża część organizacji stwierdziła, że przed okresem pandemii nie miała realnych problemów związanych z działalnością organizacji (33,6% badanych). Za najważniejszy problem organizacje uznały brak środków w organizacji (11,74% badanych). Pozostałe odpowiedzi koncentrowały się wokół szerokiego wachlarza trudności organizacyjnych, kadrowo-zarządczych, prawno-księgowych, były jednak bardzo zindywidualizowane.

- Niemal 40% z badanych pomorskich organizacji pozarządowych „zamroziło” lub bardzo znacząco ograniczyło swoją działalność. Dla ponad 33% z badanych NGO's wpływ epidemii był umiarkowany, a dla jedynie niespełna 14% organizacji pandemia nie miała większego znaczenia na prowadzone przez nich działania.

- Większość z badanych NGO's (ok. 57%) nie otrzymała/nie skorzystała z żadnego wsparcia w jakiegokolwiek formie w czasie pandemii.

- Wśród organizacji, które wsparcie otrzymały (tj. 43% badanych) najwięcej, bo prawie co 4 otrzymała wsparcie w postaci zwolnienia z obowiązku opłacenia nieopłaconych należności z tytułu składek na ZUS. Prawie 22% z badanych organizacji skorzystało z wydłużenia terminu na złożenie zeznania CIT-8 i wpłaty podatku należnego, a co 5 organizacja skorzystała z dofinansowania części kosztów wynagrodzeń pracowników. Nieco ponad 13% z badanych NGO's skorzystało ze wsparcia „Programu Wsparcia Doraźnego NIW dla NGO”, a prawie 11% z niskoprocentowana pożyczka na finansowanie podmiotu ekonomii społecznej.

- Na podstawie badania można stwierdzić, że organizacje nie były przygotowane na nadejście sytuacji kryzysowej i zdecydowana większość z nich (ponad 78%) nie miała opracowanych procedur kryzysowych na wypadek takiej właśnie sytuacji. Jedynie 18% z badanych organizacji było przygotowanych na taką ewentualną sytuację i posiadało procedury zarządzania kryzysowego w swojej organizacji.

- W okresie pandemii zdecydowana większość organizacji (ponad 65%) korzystała ze składek członkowskich (33% badanych) oraz z już posiadanych dotacji (32,5% badanych). Ponad 12% z badanych NGO's wskazało źródła finansowania ze zbiórek wśród lokalnej społeczności i z pomocy lokalnych przedsiębiorców, a 9% z badanych NGO's wskazało jako źródło finansowe „tarczę antykryzysową dla NGO”.

- Ponad 66% z badanych NGO's podejmowało różnorodne działania w czasie epidemii, z tego ok. 10% badanych organizowało lub koordynowało działania wolontariackie dla osób wymagających wsparcia, ok. 16% organizacji szyło maseczki lub inne materiały ochrony osobistej, ok. 5% organizacji organizowało zbiórki środków dla różnych instytucji zaangażowanych w ograniczenie pandemii, ponad 3% organizacji organizowało zbiórki sprzętu do nauki online dla szkół i uczniów, a także ponad 33% NGO's podejmowało inne działania statutowe. Jednocześnie ponad 33% z badanych organizacji nie podjęło żadnych działań w czasie epidemii.

- Ponad 46% z badanych NGO's oceniło własną kondycję w okresie epidemii jako tzw. „zawieszenie”. Jednocześnie ponad 35% badanych organizacji wskazało, że jest/była w okresie względnego rozwoju. Natomiast ponad 18% organizacji, oceniając swoją kondycję skłonna jest rozważyć decyzję o samolikwidacji.

- PSCOP w ramach badania kondycji III sektora w okresie rozpoczęcia i trwania pandemii COVID-19 wskazuje, że organizacje w 2/3 zaangażowały się w działania przeciwdziałające jej negatywnym skutkom, dopasowując działania do możliwości i posiadanych przez siebie zasobów, pomimo braku przygotowania do takiej sytuacji (m.in. posiadanie odpowiednich procedur kryzysowych), a także stosunkowo niewielkiego wsparcia jakie podmioty otrzymały

w ramach wsparcia NGO ze środków/możliwości/narzędzi z budżetu państwa. Organizacje wykazały się również dosyć sporą elastycznością i odpornością na trudności, pomimo, że aż 40% z nich musiało zatrzymać lub w znacznym stopniu ograniczyć działalność swojej organizacji.

8. Pomorski System Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych

Potencjał organizacji pozarządowych rozwinął się na gruncie łączenia zasobów i wiedzy wytwarzanej w ramach wspólnie realizowanych przedsięwzięć z udziałem Samorządu Województwa Pomorskiego. W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi został wypracowany i wdrożony Pomorski System Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych. To systemowe ujęcie aktywnych podmiotów, organizacyjnie wydzielonych, które budują środowisko rozwoju organizacji pozarządowych w warunkach stałej współpracy od wielu lat.

8.1 System współpracy i wsparcia organizacji pozarządowych

System współpracy i wsparcia organizacji pozarządowych tworzą – **Pełnomocnik Marszałka ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, Biuro ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Zespół międzysektorowy, Pomorska Sieć Centrów Organizacji Pozarządowych, Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych, Pomorska Rada Działalności Pożytku Publicznego**. Dotychczasowa współpraca stanowi podstawę dalszego budowania partnerstw na rzecz rozwoju organizacji pozarządowych, stąd ważną rolę pełnią:

1) Pełnomocnik Marszałka Województwa Pomorskiego ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi kształtuje środowisko współpracy międzysektorowej w ramach współpracy z Zespołem Międzysektorowym, Pomorską Radą Organizacji Pozarządowych i Powiatowymi Radami Działalności Pożytku Publicznego. Jednocześnie Pełnomocnik koordynuje prace Biura ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz rozwija partycypacyjne formy działań instytucji publicznych z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych w ramach konsultacji społecznych i międzysektorowych zespołów zadaniowych.

2) Biuro ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi powołane w strukturze organizacyjnej ROPS UMWP tworzy otwartą sieć wymiany informacji w zakresie kondycji sektora pozarządowego i kierunków rozwoju. Ważną częścią praktyki Biura jest koordynacja działań Samorządu Województwa Pomorskiego w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym przygotowywanie programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, organizacja otwartych konkursów ofert oraz wdrażanie nowych narzędzi

współpracy. Biuro podejmuje działania na rzecz wzmocnienia roli Pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz dialogu obywatelskiego w regionie.

3) Zespół międzysektorowy do współpracy przy opracowaniu monitoringu i ewaluacji Programów Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na podstawie doświadczeń w zakresie dokumentów programowych analizuje i promuje praktyki wielostronnej współpracy w regionie.

4) Pomorska Sieć Centrów Organizacji Pozarządowych jako federacja organizacji pozarządowych, specjalizująca się we wspieraniu trzeciego sektora w województwie pomorskim rozwija ofertę szkoleniową i doradczą. W ramach swoich działań realizuje edukację obywatelską oraz zasila wiedzę lokalną w informacje o zasadach funkcjonowania organizacji pozarządowych i oferowanych usługach.

5) Pomorska Rada Organizacji Pozarządowych jako zespół inicjatywno-konsultacyjno-opiniotwórczy, działa na rzecz integracji środowiska pozarządowego i animacji aktywności obywatelskiej w samorządach lokalnych. W ramach dialogu społecznego we wspólnotach lokalnych kształtowane są lokalne narzędzia współpracy organizacji pozarządowych ze środowiskiem biznesu i nauki.

6) Pomorska Rada Działalności Pożytku Publicznego, analizując funkcjonowanie organizacji pozarządowych, rozwija współpracę i wymianę informacji z Powiatowymi Radami Działalności Pożytku Publicznego w zakresie promowania praktyk społecznie użytecznych w obszarze usług publicznych i partnerstw międzysektorowych, służąc budowaniu otwartej wspólnoty regionalnej.

8.2 Model Pełnomocnika ds. współpracy samorządu z sektorem pozarządowym w gminach, powiatach i województwie pomorskim

Warto podkreślić, że w ramach prac ww. Zespołu Międzysektorowego wypracowano Model Pełnomocnika ds. współpracy samorządu z sektorem pozarządowym w gminach, powiatach i województwie pomorskim. Wskazano, że Pełnomocnik ds. współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jest rzecznikiem jak najszerszego włączenia organizacji pozarządowych w rozwój wspólnoty lokalnej/regionalnej oraz koordynatorem tej współpracy zgodnie z wypracowanymi standardami. Wskazano w Modelu, że Pełnomocnik dba o dobrą komunikację i rozwój kompetencji oraz szeroką partycypację społeczną i partnerstwo we wszystkich działaniach, zgodnie z konstytucyjną zasadą pomocniczości. Urzędnik współpracujący z organizacjami to bardzo ważna składowa systemu. Może on wzmocnić rozwój lokalnych inicjatyw.¹ Rolą Pełnomocnika ds. współpracy z organizacjami

---

¹ Poradnik Modelowej Współpracy Administracji Publicznej i Organizacji Pozarządowych, Wydawca Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT, Warszawa 2012.

pozarządowymi jest prezentowanie racji każdej ze stron (samorządowej i pozarządowej) za pomocą ich języka. Pełnomocnik występuje w roli tłumacza, negocjatora, przewodnika po urzędzie i rzecznika interesu społecznego. Otwarta i życzliwa postawa pełnomocnika wraz z jego odpowiednimi kompetencjami (znajomość zagadnień związanych z trzecim sektorem) to podstawa funkcjonowania tego stanowiska na każdym szczeblu samorządu. Pełnomocnik powinien odpowiadać za przygotowanie i realizację polityki samorządu wobec organizacji pozarządowych (z bogatą perspektywą działań), która stopniowo będzie wprowadzana życie. W trosce o rozwój współpracy i jakości świadczonego wsparcia pełnomocnicy powinni otrzymywać regularną pomoc w realizacji swoich obowiązków np. w formie szkoleń, wizyt studyjnych, konferencji np. forum pełnomocników. Pełnomocnik na szczeblu wojewódzkim powinien dawać wzór postępowania, pracy samorządom niższego szczebla. Powinien odpowiadać za infrastrukturę współpracy dotyczącej współdziałania, czyli regulować formy wspólnego zaangażowania tak, aby odpowiadały obydwu stronom, a efekty służyły wszystkim. Infrastruktura zawiera się w systemie wsparcia, jest tworzona po to, aby inwencja obywateli natrafiała na warunki, w których będzie efektywnie wykorzystana.

Model Pełnomocnika:

1. Wymagania ogólne:

- a) osoba nie związana z żadną partią polityczną;
- b) posiadająca „doświadczenie pozarządowe” – najlepiej osobiste zaangażowanie;
- c) posiadająca wysokie umiejętności społeczne.

2. Zakres ogólny pracy Pełnomocnika na poziomie samorządu województwa:

- a) programy współpracy (roczne i wieloletnie – różne formy wsparcia);
- b) komunikacja i koordynacja współpracy wewnątrz urzędu;
- c) zlecanie zadań: standardy dotyczące konkursów, nadzór; zlecanie zadań – poszerzanie, rekomendowanie;
- d) wsparcie integracji sektora (P-FIP, sieciowanie, partnerstwa);
- e) wzmocnienie współpracy z PRDPP i PROP oraz innymi ciałami doradczymi i siecią COP;
- f) organizowanie indywidualnych i zbiorowych konsultacji;
- g) poszukiwanie różnorodnych i innowacyjnych rozwiązań w pogłębianiu współpracy i realizacji zadań publicznych.

3. Zakres ogólny pracy Pełnomocnika na poziomie samorządu gminnego i powiatowego:

- a) Współdziałanie z zespołami doradczymi oraz organami konsultacyjnymi i opiniodawczymi – z Gminną Radą Działalności Pożytku Publicznego, Powiatową Radą Działalności Pożytku Publicznego;

- b) Wypracowanie i realizacja wieloletnich, rocznych Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi i Podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- c) Prowadzenie i aktualizacja bazy danych organizacji pozarządowych, działających na obszarze gminy, powiatu;
- d) Organizowanie i współorganizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwój organizacji pozarządowych oraz ich profesjonalizację, w tym organizację spotkań, szkoleń, warsztatów, konferencji;
- e) Tworzenie, współtworzenie i realizacja lokalnych projektów społecznie użytecznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- f) Rozwijanie lokalnych partnerstw samorządowych z udziałem mieszkańców, organizacji społecznych i innych podmiotów, w tym animowanie, promowanie wspólnej realizacji projektów współpracy organizacji z samorządem;
- g) Promocja i upowszechnianie w szkołach, bibliotekach, centrach sąsiedzkich, domach i klubach seniora, centrach wolontariatu działań społecznie użytecznych w ramach współpracy międzysektorowej z udziałem mieszkańców, organizacji społecznych i innych podmiotów;
- h) Koordynacja działań na rzecz realizacji gminnych, powiatowych konsultacji społecznych;
- i) Rozwijanie różnorodnych form partycypacji społecznych, w tym budżety obywatelskie, crowdfunding;
- j) Rozwijanie współpracy i wymiana doświadczeń z miejscami aktywności lokalnej poza własną gminą, powiatem;
- k) Współpraca z Pełnomocnikiem Marszałka Województwa Pomorskiego ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi zgodnie z założeniami przyjętymi na szczeblu wojewódzkim.
- l) Ponadto ważną rolę we wzmacnianiu Pomorskiego Systemu Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych oraz animowaniu przyjaznego środowiska kooperacji Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi należy przypisać osobom bezpośrednio zaangażowanym w działania międzysektorowe. Ich zaangażowanie w kreowanie zespołów zadaniowych, sieci dialogu i wymiany wiedzy służy kształtowaniu kultury działania i współpracy dla dobra wspólnego Pomorza.

8.3 1% dla Organizacji Pożytku Publicznego

Warto podkreślić, że wiele organizacji pozarządowych rozwija swoje działania społecznie użyteczne i legitymuje się statusem Organizacji Pożytku Publicznego. Wyrazem społecznej

akceptacji tych działań są kwoty przekazywane przez podatników w ramach 1% dla OPP. Kwota ta sukcesywnie rośnie od lat i zwiększa zdolności działania pomorskich podmiotów pozarządowych. W okresie 2016-2020 OPP otrzymały od podatników na Pomorzu łącznie ponad 252 mln zł². To ważne, gdyż organizacje pozarządowe służąc dobru wspólnemu, służą tworzeniu regionalnej wspólnoty wrażliwej społecznie i gotowej wzmocnić warunki do lepszego życia.

W okresie sprawozdawczym 2016-2020 udział podatników, którzy w zeznaniach podatkowych wnioskowali o przekazanie 1% podatku należnego na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego w całej liczbie podatników, którzy złożyli zeznania podatkowe za lata 2015-2019 wynosił³ – 65,01% (2015), 68,89% (2016), 69,09% (2017), 80,77% (2018), 68,15% (2019).

Samorząd Województwa Pomorskiego w trakcie trwania programu wspierał i promował aktywność obywatelską w tym zakresie.

9. Ocena współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w latach 2016-2020

9.1 Wnioski z badania oceny współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi

Na podstawie zrealizowanego przez Biuro ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi ROPS badania ankietowego wśród organizacji pozarządowych w marcu 2021 roku w przedmiocie oceny współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w latach 2016-2020, wskazać można poniższe wnioski:

- a) Ogólna ocena współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi

87,5% uczestniczących w badaniu organizacji pozarządowych (NGO's) podkreśliło zaangażowanie w wypracowywanie z Samorządem Województwa Pomorskiego (SWP) dokumentów programowych. Na pozafinansowe formy współpracy z SWP (np. udział w szkoleniach, nieodpłatne udostępnianie pomieszczeń, nieodpłatne przekazanie materiałów rzeczowych, promocyjnych) wskazało 75% badanych NGO's, natomiast finansowe formy współpracy z SWP przy realizacji zadań publicznych wskazało 62,5% badanych NGO's. Jednocześnie 50% badanych NGO's wskazało, że było w kontakcie z SWP co najmniej raz

---

² Dane Izby Administracji Skarbowej w Gdańsku.

³ Dane Izby Administracji Skarbowej w Gdańsku.

na miesiąc, a 25% badanych NGO's pozostawało w kontakcie z przedstawicielami Samorządu Województwa Pomorskiego nieregularnie, w zależności od potrzeb.

Najważniejsze znaczenie dla badanych NGO's w ramach współpracy z SWP ma udział w pracach zespołów doradczych, inicjatywnych (średnia wartość 1,71 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszy obszar) oraz wymiana informacji w zakresie nowych dokumentów programowych, regulacji prawnych (średnia wartość 2 na skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszy obszar).

b) Samorząd Województwa Pomorskiego jako partner organizacji pozarządowych

Według badanych NGO's to sprawność obsługi otwartych konkursów ofert (średnia wartość 1,88 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszy zakres) oraz otwartość i zaangażowanie w inicjatywy społeczne organizacji pozarządowych (średnia wartość 2,75 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszy zakres) określają w największym zakresie kształt współpracy SWP z NGO's. Jednocześnie w opinii badanych NGO's proces obsługi otwartych konkursów ofert przez Samorząd Województwa Pomorskiego wyróżniają czytelne zapisy ogłoszenia o otwartym konkursie ofert, w tym regulaminów (średnia wartość 2,25 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę), kompetencje pracowników Samorządu Województwa Pomorskiego, służących informacjami (średnia wartość 2,5 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę) oraz poszanowanie zasad pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności (średnia wartość 2,5 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę).

Wśród wybranych charakterystyk otwartości SWP na inicjatywy społeczne organizacji pozarządowych badane NGO's wskazały zaangażowanie w prace koncepcyjne, projektowe i realizacyjne (średnia wartość 2,5 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę), kształtowanie partnerstw międzysektorowych oraz zaangażowanie „pro publico bono” pracowników Samorządu Województwa Pomorskiego (średnia wartość 2,75 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę).

W opinii badanych NGO's proces tworzenia dokumentów strategicznych i programowych Samorządu Województwa Pomorskiego (Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego, Program Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi) z udziałem organizacji pozarządowych wyróżnia powołanie zespołów roboczych/konsultacyjnych z udziałem ekspertów organizacji pozarządowych (średnia wartość 2 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę) oraz współtworzenie diagnozy problemów i potrzeb mieszkańców województwa (średnia wartość 2,63 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę).

W zakresie znanych praktyk promocji organizacji pozarządowych przez Samorząd Województwa Pomorskiego, 75% badanych NGO's wskazało na – zamieszczanie informacji dla organizacji pozarządowych na stronach internetowych Samorządu Województwa Pomorskiego, patronat Marszałka Województwa Pomorskiego dla wydarzeń organizacji pozarządowych, współorganizacja wraz z partnerami Konkursu Nagrody Bursztynowego Mieczyka im. Macieja Płażyńskiego dla organizacji pozarządowych, zaangażowanie ekspertów organizacji pozarządowych w działania ważne dla rozwoju regionu pomorskiego oraz 37,5% badanych NGO's wskazało na kampanie na rzecz 1% dla OPP.

c) Organizacje pozarządowe jako partner Samorządu Województwa Pomorskiego

Według 75% badanych NGO's działalność ich organizacji pozarządowej służy rozwojowi aktywności społecznej mieszkańców wspólnoty lokalnej w ramach powstających grup nieformalnych, realizujących nowe inicjatywy lokalne oraz według 62,5% badanych NGO's działalność ich organizacji służy zwiększeniu zakresu partycypacji społecznej mieszkańców, m.in. w ramach konsultacji społecznych. Jednocześnie 75% badanych NGO's podejmowało działania służące praktykom partycypacyjnym w ramach edukacji obywatelskiej adresowanej do różnych grup mieszkańców, 62,5% badanych NGO's informowało o uprawnieniach i możliwościach działań obywatelskich oraz 50% badanych NGO's organizowało różne formy konsultacji społecznych, służących debacie publicznej.

Znając lokalne środowisko pozarządowe badane NGO's wskazały, że zaangażowanie w rozwój i integrację środowiska organizacji pozarządowych (średnia wartość 1,38 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę) oraz współdziałanie przy rozwiązywaniu ponadlokalnych i regionalnych problemów (średnia wartość 2 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę) wyróżniają współpracę organizacji pozarządowych z Samorządem Województwa Pomorskiego. Jednocześnie w odniesieniu do własnych praktyk badane NGO's wskazały, że ich działania wyróżnia diagnozowanie problemów i potrzeb adresatów swoich działań (średnia wartość 1,75 w skali 1-6, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę) oraz zaangażowanie w tworzenie programów i strategii (średnia wartość 2,29 w skali 1-6, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę).

W opinii badanych NGO's znaczące dla kształtowania współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego są kreowanie partnerstw międzysektorowych na rzecz wyzwań rozwojowych (średnia wartość 2,38 w skali 1-6, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę), kooperacyjne, kreatywne rozwiązywanie problemów (średnia wartość 2,5 w skali 1-6, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę) oraz animowanie współpracy mieszkańców na rzecz wspólnoty lokalnej/powiatowej (średnia wartość 3 w skali 1-6, gdzie „1” oznacza najważniejszą charakterystykę).

d) Uwarunkowania oraz rezultaty współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego

W opinii wszystkich badanych NGO's powołanie Biura ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego sprzyja rozwojowi współpracy między Samorządem Województwa Pomorskiego i organizacjami pozarządowymi, w tym znacząco sprzyja rozwojowi współpracy uznało 62,5% badanych NGO's.

W ramach współpracy z SWP 50% badanych NGO's zrealizowało – projekt grantowy ze środków UE, inne zagraniczne, zadanie/zadania publiczne zlecone przez Samorząd Województwa Pomorskiego, a także działania *pro publico bono* dla mieszkańców Pomorza. W rezultacie współpracy z Samorządem Województwa Pomorskiego badane NGO's zwiększyły możliwości działania w ramach projektów dofinansowanych ze środków UE (średnia wartość 1,71 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszy obszar), a także wzmocniły kompetencje zawodowe współpracowników w rezultacie szkoleń, warsztatów, konferencji (średnia wartość 2,13 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszy obszar), zwiększyły jakość zadań publicznych zleczanych przez Samorząd Województwa Pomorskiego (średnia wartość 2,17 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszy obszar) i rozpoznawalność organizacji wśród mieszkańców i włączenie jej do sieci interesariuszy wspólnoty lokalnej (średnia wartość 2,57 w skali 1-5, gdzie „1” oznacza najważniejszy obszar).

9.2 Opinie praktyków w zakresie rozwoju współpracy organizacji pozarządowych z Samorządem Województwa Pomorskiego

Na przestrzeni lat 2016-2020 praktycy z sektora organizacji pozarządowych aktywnie uczestniczyli w rozwijaniu współpracy finansowej i pozafinansowej z Samorządem Województwa Pomorskiego. Był to okres realizacji zadań publicznych, kiedy w perspektywie finansowej UE 2014-2020 podejmowano różnorodne wyzwania rozwojowe ważne dla Samorządu Województwa Pomorskiego, w tym w ramach celu głównego Wieloletniego Programu Współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020.

Każdorazowo zrealizowane działania o zróżnicowanej specyfice, stanowią ważną część regionalnych praktyk na rzecz dobra wspólnego. W jednej z zebranych opinii wśród osób zaangażowanych na rzecz animowania współpracy Samorządu Województwa Pomorskiego z organizacjami pozarządowymi oraz rozwoju organizacji pozarządowych podkreślono, że: „Cel główny – wzrost efektywności współpracy między Samorządem a organizacjami pozarządowymi oraz podniesienie jakości realizacji zadań publicznych poprzez utworzenie

Pomorskiego Systemu Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych został zrealizowany dzięki następującym działaniom:

- 1) utworzenie biura ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi na poziomie wojewódzkim – powołanie zespołu do realizacji działań wzmacniających współpracę Samorządu z NGO pozwoliło na wypracowanie modelu funkcjonowania biur na szczeblu powiatowym czy gminnym. Wysoka jakość udzielanego wsparcia merytorycznego oraz określona standaryzacja i otwartość pracowników biura, sprowadzają się do współpracy ukierunkowanej na zasadę pomocniczości. Aktywny udział pracowników w pracach Zespołu Międzysektorowego zaowocował wypracowaniem modelu kompetencyjno-zadaniowego dla pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- 2) zawiązanie federacji (Pomorska Sieć Centrów Organizacji Pozarządowych), która zrzesza podmioty z III sektora. Dzięki temu został wypracowany Pomorski System Współpracy i Wspierania Organizacji Pozarządowych. Powstała solidna podstawa do łączenia potencjałów oraz systemów wsparcia. PS COP w 2020 r. jako Operator (regranting), ogłosiła konkurs na realizację zadania publicznego, którego założeniem było, m.in. wsparcie merytoryczne oraz lokalowo-sprzętowe dla Pomorskich Organizacji. To przedsięwzięcie wypełniło tzw. „białe plamy” na mapie, ponieważ w prawie każdym powiecie województwa wówczas powstały Centra Organizacji Pozarządowych – działających lokalnie. Sieć ww. zakresie koordynuje działania i wspiera organizacje – liderów powiatowych, którzy podejmują lokalne inicjatywy na rzecz wspierania III sektora. Lider wojewódzki w postaci PS COP to jednocześnie modelowe narzędzie współpracy organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego, a przede wszystkim z Samorządem Województwa oraz potencjalne źródło finansowania działalności NGO (zabieganie o krajowe środki na rzecz III sektora jako zrzeszona federacja NGO z województwa pomorskiego);
- 3) powołanie Ośrodków Ekonomii Społecznej (OWES) czyli wyłonienie w drodze otwartego konkursu 3 subregionalnych partnerstw oraz 1 w ramach mechanizmu ZIT, które utworzyły i prowadzą OWES – stworzyło innowacyjne wsparcie dla organizacji pozarządowych chcących się ekonomizować. Powstałe Ośrodki w województwie pomorskim, posiadają Akredytację AKSES nadawaną przez Ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego. Akredytacja rozumiana jako Certyfikat Wysokiej Jakości Świadczonej Usług, wg krajowych standardów dla usług OWES, potwierdza kompleksowość oraz fachowość tych organizacji pozarządowych, co jednocześnie wpływa na wyposażenie w wysokie kwalifikacje i kompetencje podmiotów ekonomii społecznej z województwa pomorskiego. Budowanie społecznie odpowiedzialnego biznesu oraz marki ekonomii społecznej, jako równoważnej z przedsiębiorstwem komercyjnym, otworzyło szansę na zawiązywanie partnerstw międzysektorowych, np. inicjatywa na skalę województwa SPOKO KOSZ - społeczny koszt

zapełniony produktami wykonanymi przez PES i kupowany przez sektor biznesowy. Promocja klauzul społecznych oraz prezentowanie korzyści płynących z ich zastosowania przez samorzady terytorialne – przyczyniło się do wzrostu działań wspierających III sektor. Samorzady lokalne oraz organizacje pozarządowe zaczęły tworzyć Spółdzielnie Socjalne, a to z kolei pozwoliło im na stosowanie zrównoważonych zamówień publicznych, m.in. poprzez zlecenie zadań publicznych lub zakup produktów bądź usług.

Podsumowując minione lata współpracy organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego, oceniam ten czas jako ważny dla III sektora. Na przestrzeni 5 ostatnich lat zauważam rosnący potencjał nie tylko organizacji pozarządowych, ale całego III sektora, tj. podmiotów ekonomii społecznej. Dostrzegam ten sektor jako silnego partnera w wielu działaniach, nie tylko w obszarze aktywności lokalnej, ale we współpracy w działaniach na rzecz usługi społecznych czy działań innowacyjnych.”

W kolejnej opinii osoby działającej na rzecz rozwoju organizacji pozarządowych zaznaczono, że: „Oceniając realizację wieloletniego programu stwierdzić należy iż, wiele z zakładanych celów, założeń zostało zrealizowanych. Powstało bardzo dobrze funkcjonujące i rozwojowe Biuro ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, rozwinęła się polityka senioralna, aktywnie działa Pełnomocnik Marszałka ds. Polityki Senioralnej. Regranting jako modelowa forma współpracy nabiera doświadczenia i w przyszłości może okazać się dobrym wzorem dla samorządów powiatowych i gminnych. (...) Należy podkreślić, że na przestrzeni lat bardzo widoczne są pozytywne zmiany w polityce Samorządu Województwa Pomorskiego w stosunku do organizacji pozarządowych, stają się one prawdziwym partnerem.”

Przedstawiciel organizacji pozarządowych zaangażowany we współpracę partnerską z Samorządem Województwa Pomorskiego wskazał, że: „Udało się rozwinąć narzędzia współpracy z organizacjami pozarządowymi (m.in. regranting), przeprowadzić szereg konsultacji w terenie, a także zrealizować wiele ciekawych projektów. Samorząd Województwa Pomorskiego stał się dla wielu stowarzyszeń i fundacji partnerem strategicznym, a współpraca była oparta na zasadach solidarności. Utworzone Biuro ds. Współpracy z organizacjami pozarządowymi stało się punktem, gdzie można uzyskać wsparcie w planowaniu i realizacji działalności społecznej. Współpracę z Samorządem Województwa Pomorskiego oceniam bardzo wysoko, relacje oparte są na wzajemnym zrozumieniu i dbaniu o wspólne dobro.”